

Секція 5. Інтеграція системи освіти України в європейський освітній простір

Яценко В. С.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України, Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7948-2983>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Станом на 6 жовтня 2023 р. понад 90 % українських шкіл продовжують працювати в умовах воєнного стану. В Україні 3 185 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів. 330 із них зруйновано повністю (за даними МОН на 4 березня 2023 р.) [1]. Зрозуміло, що навчання географії не припиняється навіть у таких неймовірно складних умовах. На чому хотілося б акцентувати увагу вчителів природничо-математичних предметів щодо викладання в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО)?

1. Дистанційне навчання та географія.

З початку запровадження воєнного стану в Україні 24 лютого 2022 р. унаслідок агресії рф було створено дистанційні платформи для навчання, а це понад 20 онлайн-шкіл, які надали безкоштовний доступ до курсів з географії.

Серед них такі відомі онлайн-школи, як «Оптіма» (залучено понад 100 тис. учнів), «Атмосферна школа», «Вчитись просто»; мобільні оператори «Київстар ТБ», «Vodafone», інші платформи, наприклад Prometheus.

Для учнів ЗЗСО, що перебувають за межами постійного місця проживання, а саме внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і біженців, вагомою підтримкою слугує платформа «Всеукраїнська школа онлайн» (ВШО), яка на сьогодні об'єднала користувачів зі 134 країн світу. Як ефективно використовувати онлайн-ресурси ВШО? Найкраще, на нашу думку, рекомендувати перегляд відеоуроків ВШО в межах 10–15 хв. навчального часу. Як правило, учні можуть зосереджуватися на навчальному матеріалі в цьому проміжку часу. Тому відеоуроки тривалістю понад 10–15 хв. можна рекомендувати старшокласникам.

Опосередковано до окремих онлайн-форм навчання учнів ЗЗСО можна віднести онлайн-семінари з географічної проблематики, що розраховані на освітян і старшокласників, відеоуроки для школярів 5–11-х класів «Навчання без меж» (застосовано з 13 березня 2022 р.), креативний онлайн-табір для школярів

«Creative Camp: Ми з України!». Окрім того, заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку продовжують організовувати креативне дозвілля для ВПО. Так, із 7 березня 2022 р. запущено канал «Підтримай дитину», а 6 квітня 2023 р. створено Українську онлайн-академію для переміщених школярів тощо.

2. Платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку з географії.

Для вчителів географії надзвичайно цінними стануть різноманітні інноваційні курси [2], розраховані на учнів різного віку, студентів та педагогів, просто пересічних громадян, які бажають вдосконалити певні навички або далі саморозвиватися, а саме:

1. Лекції з математики, фізики, хімії, історії, фінансів, економіки, біології, мистецтва, комп'ютерних наук (www.khanacademy.org).
2. Курси комп'ютерних технологій, статистики, літератури (www.edx.org).
3. Матеріали з математики, бізнесу, дизайну, інших наук (фізики, біології) (www.udacity.com).
4. Курси з продуктивності, стилю життя чи музики (www.udemy.com).
5. Курси з персонального розвитку, реалізації потенціалу, підприємництва, формування відкритого суспільства в Україні (vumonline.ua).
6. Лекції з мистецтва та гуманітарних/соціальних наук, бізнесу та права, природничих наук і математики, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), інженерії та комп'ютерних наук (<https://ugf.academy>).

3. Географія сучасних українських наукових досліджень.

До кінця військових дій відвідування багатьох природничих музеїв, у т. ч. музеїв науки [3], є безкоштовним, що є чудовою можливістю відволікти учнів від стресів та залучити їх до вивчення основ природничих наук у нестандартний спосіб.

Про це мають знати юні дослідники, пересічні громадяни України, котрі, вивчаючи географію, пізнають рідну країну та світ.

Перспективні теми, які слід розкрити в майбутньому, стосуються **навчання в умовах воєнного часу**. Це такі теми:

- Психологічна підтримка учнів, педагогів і батьків.
- Повернення до Стратегії освітніх оцінювань.
- Моніторинг освітніх здобутків, навичок та втрат учнів ЗЗСО.
- Розроблення методології підтримки вчительства під час воєнного стану та інші методологічні проблеми [4].

Список використаних джерел

1. 7 мільйонів дітей війни в Україні / М-во освіти і науки України. URL: <https://saveschools.in.ua/>.
2. Платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку / М-во освіти і науки України. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/platformi-dlya-vdoskonalennyanavichok-i-samorozvitku>.
3. Назаренко Т. Г., Яценко В. С., Часнікова О. В. Методичні рекомендації щодо навчання географії в умовах воєнного часу. Географія та економіка в рідній школі. 2022. № 2–3. С. 2–3.
4. Яценко В. С. Як враховувати основні положення Державного стандарту базової середньої освіти при створенні навчальних курсів за вибором інтегрованого змісту. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу : зб. тез доповідей / голов. ред. О. М. Топузов. Київ : Пед. думка, 2022. С. 186–190. URL: https://lib.iitta.gov.ua/733287/1/PSP_tezy_2022.pdf.